

Tematisko kontroļu rezultātu apkopojums par tetovēšanas līdzekļu izmantošanu skaistumkopšanā un higiēnas prasību ievērošanu tetovēšanas pakalpojumu sniegšanas vietās

Metodika tematiskajām kontrolēm par tetovēšanas līdzekļiem

Tematiskās pārbaudes sagatavošana:

- mērķu definēšana
- kontroļu grafika izstrāde
- objektu atlase
- kontroles dokumentu sagatavošana /pārskatīšana
- kontroles veicēju izvēle

Tematiskās pārbaudes mērķi:

- Tematiskās kontroles mērķis ir pārliecināties par pakalpojumu sniegšanā izmantoto tetovēšanas līdzekļu (turpmāk – TL) atbilstību normatīvo aktu prasībām, kā arī noskaidrot, vai pakalpojuma sniedzēji zina TL izvirzītās prasības, kādā mērā un kādā veidā zināšanas par prasībām tiek izmantotas, izvēloties un iegādājoties TL pakalpojuma sniegšanai. Vienlaikus tematisko kontroļu ietvaros ir nepieciešams pārliecināties par higiēnas prasību ievērošanu pakalpojumu sniegšanā.

Pasākumu laika grafiks

Nr.	Pasākums	Izpildes termiņš
1.	Metodikas izstrāde, objektu atlase	2024. g. I - II
2.	Pārbaužu veikšana	2024. g. IV - VII
3.	Pārbaužu rezultātu apkopošana	2024. g. VIII - XI

Objektu atlase

Pārbaudes tika plānotas 20 tetovēšanas pakalpojuma sniegšanās vietās, gan juridiskām, gan fiziskām personām, vērtējot pakalpojumu sniegšanā lietoto TL atbilstību normatīvo aktu prasībām un higiēnas prasības.

Kontroles dokumentācija, sagatavošanās un kontroles veikšanas procedūra

- Kontroles veikšanai sagatavota kontroles lapa tematiskajām kontrolēm par tetovēšanas līdzekļu novērtēšanu un sniegta instrukcija inspektoriem par TKL TL TEMnP “Tetovēšanas līdzekļu kontrolēs pie pakalpojumu sniedzējiem” aizpildi. Kontrolēs izmantota arī TKL ST “Higiēnas prasības skaistumkopšanas pakalpojumu sniedzējiem”.

Kontroles veicēju komanda

- Sabiedrības veselības inspektors
- Produktu kontroles inspektors

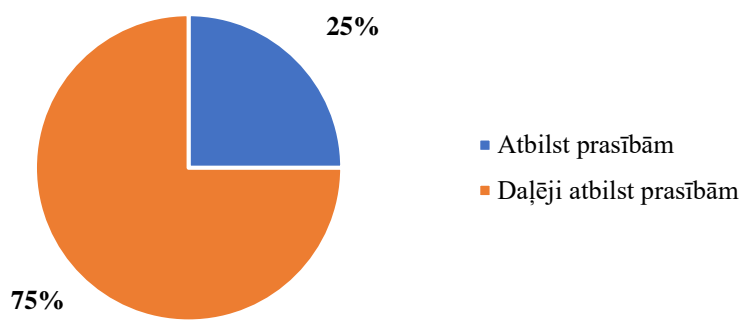
1. daļa. Higiēnas prasību izvērtēšana

Tetovēšanas pakalpojumi ir guvuši lielu popularitāti visā pasaulē un pēdējo gadu laikā pieaudzis to skaits. Tetovēšana un mikropigmentācija ir augsta riska pakalpojumi, kuru laikā tiek traumēta āda un veidojas sīkas ādas brūcītes – higiēnas prasību neievērošana pakalpojuma saņēmējam var izraisīt inficēšanos ar dažādām slimībām, tostarp B un C hepatītu vai HIV. Veselības

inspekcija īsteno plānveida uzraudzību, lai nepieļautu infekciju slimību izplatīšanos un veicinātu patērētāju veselībai drošu pakalpojumu sniegšanu.

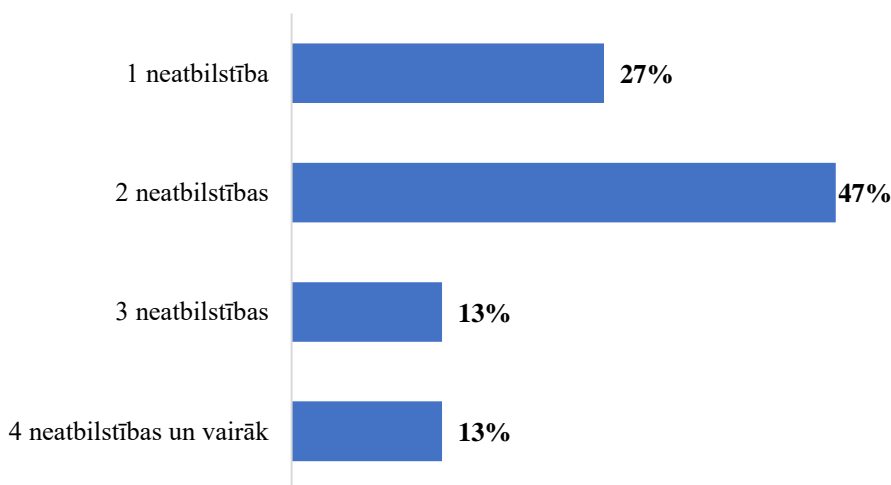
Apkopoti šogad veikto tematisko kontroļu rezultāti par 20 objektiem, kas tika iegūti šī gada periodā no 21. marta līdz 26. jūnijam, par higiēnas prasību ievērošanu tetovēšanas pakalpojuma sniegšanā. Veselības inspekcija veica kontroles 20 tetovēšanas pakalpojumu sniegšanas vietās, gan juridiskām, gan fiziskām personām, vērtējot saistošās higiēnas prasības tetovēšanas pakalpojuma sniedzējiem, pamatojoties uz Ministru kabineta 20215. gada 14. aprīļa noteikumiem Nr. 182 "Noteikumi par higiēnas prasībām tetovēšanas un pīrsinga pakalpojumu sniegšanai un speciālajām prasībām tetovēšanas līdzekļiem".

Tematiskajās kontrolēs 15 objektos jeb 75 % no vērtētajiem objektiem konstatēta vismaz viena neatbilstība, kas vērtējamas ar "B" neatbilstības vērtējumu (1.attēls). Šajā gadījumā neatbilstības būtiski neietekmē pakalpojuma drošumu un nerada tiešu riskus pakalpojuma saņēmēja veselībai. Līdz ar to neviena no pakalpojuma sniegšanas vietām netika novērtēta ar neatbilstības vērtējumu "C", kad pakalpojums varētu būtiski ietekmēt pakalpojuma drošumu un radīt reālu riskus pakalpojuma saņēmēja veselībai. Visi pakalpojuma sniedzēji neatbilstības ir novērsuši paredzētajā termiņā.

1. attēls. Tetovēšanas objektu atbilstība normatīvo aktu prasībām

Vienā pakalpojuma sniegšanas vietā var būt konstatētas vairākas neatbilstības. Lielākajai daļai no inspicētajiem tetovēšanas objektiem (9 objektiem jeb 47 %) ir konstatētas divas neatbilstības. Viena neatbilstība ir konstatēta piecos no apsekotajiem objektiem (27 %). Retākos gadījumos objektā ir trīs vai četras un vairāk neatbilstības, attiecīgi pa trīs pakalpojumu sniegšanas vietām (13 %) (2.attēls).

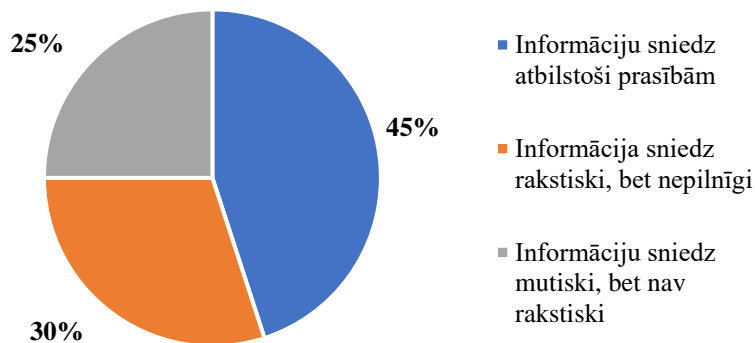

2. attēls. Tetovēšanas objektu īpatsvars pēc neievēroto prasību skaita katrā objektā

Biežāk konstatētā neatbilstība – 30 % no visām neatbilstībām kopā ir saistīta ar to, ka klienti netiek informēti par ar tetovēšanu saistītiem riskiem, komplikācijām, tetovēšanas līdzekļiem, ādas aprūpi pēc tetovēšanas un tetovējuma noņemšanas iespējām (3.attēls). Daļa no šiem pakalpojuma sniedzējiem klientus informē tikai mutiski, savukārt citiem ir sagatavota informācija rakstiski, taču tajā ir nepilnīgi norādītas ziņas par iespējamām komplikācijām un rīcību komplikāciju gadījumā, kā arī par tetovēšanas līdzekļiem, brūču sadzīšanas laikiem un tetovējuma noņemšanas iespējām (4.attēls). Pakalpojuma sniedzējiem, kuri klientu informēšanas prasības nebija izpildījuši, tika uzdots sagatavot vai papildināt klientam izsniedzamo informācijas lapu.

3. attēls. Biežāk konstatētās neatbilstības normatīvo aktu prasībām tetovēšanas pakalpojumu sniegšanas vietās, % no visām neatbilstībām

4. attēls. Tetovēšana pakalpojumu sniedzēju atbilstība prasībām par klientu informēšanu

Otra biežākā neatbilstība (24 % no visām neatbilstībām) ir saistīta ar to, ka pakalpojumu sniedzēji neizstrādā plānu aprīkojuma un darba piederumu tīrīšanai, dezinfekcijai un sterilizācijai, kā arī netiek nodrošināta uzskaitē par šo darbību veikšanu. Tā kā augsta riska līmeņa darba operācijām, kurās var saskarties ar asinīm vai citiem bioloģiskajiem šķidrumiem, pārsvarā izmanto vienreizlietojamus darba piederumus, šīs prasības neatbilstība vairāk ir attiecināma uz zema vai vidēja riska līmeņa piederumiem.

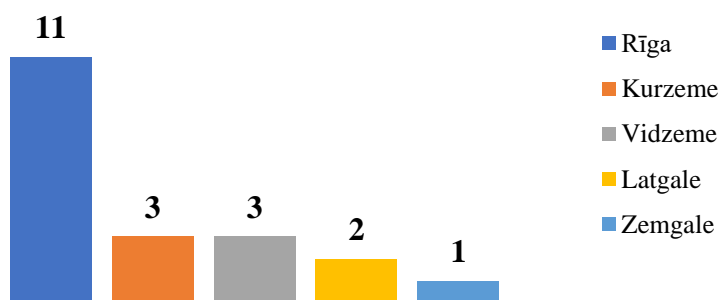
Citas biežākās neatbilstības (11 %) ir saistītas ar to, ka personālam nav atbilstošs izglītības sertifikāts vai pakalpojuma sniedzēji nav apguvuši obligāto izglītības programmu “Tetovēšanas un pīrsinga pakalpojuma sniegšanai noteiktās minimālās higiēnas prasības”.

Dažos apsekotajos objektos nav nodrošināta atkritumu tvertne ar mehānismu vāka atvēršanai, kas nepieļauj roku saskari ar potenciāli inficētu virsmu.

2. daļa. Tetovēšanas līdzekļu izvērtēšana

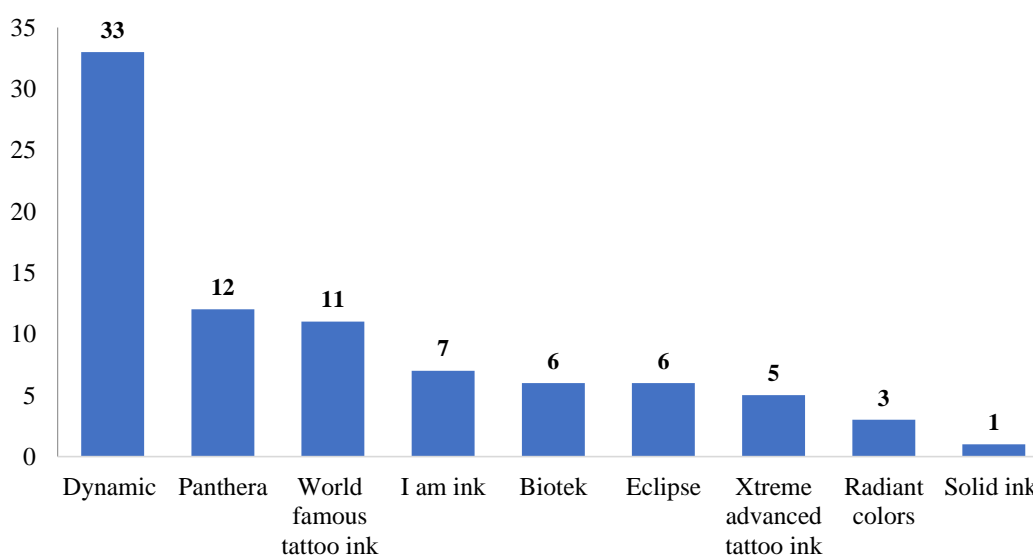
Tetovēšanas pakalpojumos jāņem vērā, ka tetovēšanas līdzekļi (TL) – tinte un pigmenti tiek ievadīti ādā, kur tie saglabājas visu atlikušo dzīvi un var arī daļēji migrēt uz limfmezgliem. Veselības inspekcijas uzraudzības mērķis ir ierobežot dažādu kaitīgu vielu lietojumu tetovēšanas līdzekļu sastāvā. Ilgu laiku Eiropas Savienībā (ES) nebija saskaņotu noteikumu par tetovēšanas līdzekļiem un tikai dažās ES valstīs bija īpaši valsts tiesību akti par tetovēšanas līdzekļiem. No 2022. gada janvāra tetovēšanas līdzekļi tiek regulēti visā Eiropā, izmantojot Regulas (EK) Nr. 1907/2006 (REACH regula) XVII pielikuma 75. ierakstu.

Tematiskās kontroles veiktas pie 20 tetovēšanas pakalpojumu sniedzējiem to objektos, no kuriem 7 bija juridiskas personas, bet 13 - fiziskas personas. No kontrolētajiem objektiem 11 atradās Rīgā, 3 – Kurzemes reģionā, 3 – Vidzemes reģionā, 2 – Latgales reģionā, 1 – Zemgales reģionā (5.attēls).

5. attēls. Kontrolēto pakalpojumu sniedzēju sadalījums pa reģioniem

Kopā kontrolēti 84 TL no 9 zīmoliem (57 tonni): 33 no Dynamic (11 ASV/ 22 Spānija), 12 – Panthera (Itālija), 11 – World famous tattoo ink (ASV), 7 – I am ink (Austrija), 6 – Biotek (Itālija), 6 – Eclipse (Spānija), 5 – Xtreme advanced tattoo ink (ASV), 3 – Radiant colors (ASV), 1 – Solid ink (ASV) (6.attēls).

6. attēls. Kontrolēto TL sadalījums pa zīmoliem

Kontrolētie TL zīmoli diezgan labi reprezentē Latvijas tetovēšanas pakalpojumu sniedzēju lietotos TL, jo saskaņā ar 2023.gada jūlijā veikto Veselības inspekcijas aptauju *Dynamic, World famous Ink, Biotek, Eclipse, Panthera* ir biežāk lietotie TL zīmoli.

Tematiskajās kontrolēs par TL izmantošanu tika konstatēts:

1. 41 TL iegādāti no uzņēmumiem Latvijā, 32 TL no uzņēmumiem ES, 11 TL no trešās valsts uzņēmumiem.
2. 54 TL iegādājušās pašnodarbinātas personas jeb fiziskas personas, 31 TL iegādājušies saloni jeb juridiskas personas.
3. Visiem kontrolētajiem TL ir norādes par sterilitāti, sastāvdaļu sarakstu, derīguma termiņu un partijas numuru.
4. Derīguma termiņš 57% TL norādīts formātā mēnesis/gads, bet 37% TL norādīts formātā datums/mēnesis/gads.
5. TL 93% gadījumu sastāvdaļu saraksts norādīts pēc kosmētikas sastāvdaļu kopīgo nosaukumu glosārija (INCI).
6. Ražotājs 84% TL ir norādījis uzglabāšanas apstākļus, kurus tetovēšanas pakalpojumu sniedzēji nav ievērojuši 25% kontrolēto TL.
7. Kontrolētajiem TL 54% gadījumu ir norādes, ka tie satur niķeli, hromu vai pH regulatorus.
8. Tikai 20% gadījumu kontrolētajiem TL ir nodrošināta marķējuma informācijā latviešu valodā.
9. Neviens no kontrolētajiem TL nav klasificēts kā bīstams atbilstoši Regulai 1272/2008 (CLP regula).

Veselības inspekcija norāda, ka vairumā gadījumu, kad TL tiek iegādāti ar interneta starpniecību, pakalpojumu sniedzēji neskatās, no kādas valsts uzņēmuma produkti tiek iegādāti. Jāpiebilst, ka produkti, kas iegādāti tīmekļu vietnēs ar domēnu "lv", nenozīmē, ka TL pieder Latvijas uzņēmumam. Šādos gadījumos izplatītājs iegādājas produktus, piemēram, no Lielbritānijas uzņēmuma un, līdz ar ko kļūstot par importētāju, neizpilda importētājiem noteiktās prasības.

Lielākā daļa pakalpojumu sniedzēji paļaujas uz piegādātāja informāciju par produkta atbilstību REACH regulas prasībām, savukārt 3 pakalpojumu sniedzēji (par 6 TL) veic paši atbilstības pārbaudes, no kuriem viens pārbauda informāciju EU *safety gate* portālā. Praktiski pakalpojumu sniedzēji neizmanto Veselības inspekcijas pašpārbaudes anketas un informatīvajā seminārā sniegtos informācijas ieguves avotus/datu bāzes informācijas pārbaudei par TL, izņemot vienu gadījumu.

Joprojām pakalpojumu sniedzēji akli paļaujas uz pārdevēja pievienoto atzīmi par produkta

atbilstību REACH regulas prasībām, kas negarantē faktisku produkta atbilstību normatīvo aktu prasībām, tomēr netiek pievienoti nekādi dokumenti (piem., testēšanas pārskati), kas apliecinātu, ka produkts tiešām atbilst REACH regulas prasībām.

Arī apskatot EU *safety gate* esošos RAPEX paziņojumus, tie ir par TL, kuru marķējumā ir lietots simbols "REACH compliant" – piemēram, *Dynamic*.

No kontrolētajiem TL CTL® Bielefeld's tetovēšanas līdzekļu datubāzē kā atbilstoši norādīti TL (*World famous tattoo ink* – 9, *Xtreme advanced tattoo ink* – 5, *Solid ink* – 1), viens norādīts kā neatbilstošs (*World famous tattoo ink*) REACH regulas prasībām. Vēl par septiņiem kontrolētajiem TL ir bijuši RAPEX ziņojumi (*Dynamic* – 5, *Panthera* – 2, citas partijas).

Par 37 kontrolēto TL zīmoliem un toņiem (18 dažādiem) ir paziņojumi ICSMS (20 – *Dynamic*, 7- *Panthera*, 6 – *Eclipse*, 1 – *World famous tattoo ink*, 1 – *I am ink*).

Saskaņā ar informāciju ICSMS pārsniegts p-fenylendiamin un tā sāļi (8 – 3 balta, 5 melna toņa TL), svins (5 – 2 balta, 2 zila, 1 sarkana toņa TL), niķelis (4 – 2 balta, 1 zila, 1 zaļa toņa TL), arsēns (3 – balta, melna, zaļa toņa TL), varš (3 – sarkana, melna, zila toņa TL), PAH (3 – melna toņa TL), bārijs (2 – balta un melna toņa TL), propanols/propān-2-ols (2 – sarkana un zila toņa TL), antimons (2 – melna toņa TL), azokrāsvielas (1 sarkana toņa TL), benzo(a)pyrene (1 – melna toņa TL), benzo(a)antracēns (1 – melna toņa TL), benzisothiazolinone (1 – sarkana toņa TL), 3-iodo-2-propynyl butylcarbamide (1 – sarkana toņa TL), 1,2-benzisothiazoline-3-one (1 – zila toņa TL), kobalts (1 – zaļa toņa TL), krizēns (1 – balta toņa TL), benzols (1- melna toņa TL), Benzo(k)fluoranthēns (1- melna toņa TL), alva (1 – balta toņa TL).

Kontrolētie pakalpojumu sniedzēji nezina kādas prasības izvirzītas TL, lai gan saskaņā ar Ministru kabineta 2015.gada 14.aprīļa noteikumiem Nr. 182 “Noteikumi par higiēnas prasībām tetovēšanas un pīrsinga pakalpojumu sniegšanai un speciālajām prasībām tetovēšanas līdzekļiem” 3. pielikumā noteikto apmācību programmu "Tetovēšanas un pīrsinga pakalpojuma sniegšanai noteiktās minimālās higiēnas prasības" (turpmāk – MK noteikumu Nr.182 3.pielikums), viņiem šādām zināšanām ir jābūt.

Tas izkristalizē pastāvošo problēmu, ka nav vienota mācību satura starp šīs programmas apmācību īstenotājiem. Iespējams, nepieciešams iesviest prasību, ka šīs programmas īstenotājiem mācību programmas materiāli ir jāsaņemas ar Veselības inspekciju, lai tādējādi tiktu panākts, ka izglītojamajiem tetovēšanas pakalpojumu sniedzējiem tiek nodrošināta pietiekama un kvalitatīva informācija par – MK noteikumu Nr.182 3.pielikumā minētās programmas saturā iekļautajām tēmām.

Neviens no tematiskajās kontrolēs kontrolētajiem pakalpojumu sniedzējiem nenodrošina pilnvērtīgu informāciju klientiem.

Ārpus tematiskajām kontrolēm veikta 1 paraugu ņemšana pie ražotāja un izvērtēti 4 TL un veikta viena uzņēmuma kontrole pamatojoties uz saņemto RAPEX ziņojumu, kur izvērtēti 4 TL, kuriem konstatētas neatbilstības NA izvirzītajām prasībām. Laboratoriskajā testēšanā (European Tattoo Ink Enforcement Project ietvaros) sarkanās krāsas pigmentam (iColor Hollywood red) pārsniegts atļautais svina un arsēna daudzums.

Dalība starptautiskā projektā

Veselības inspekcija piedalījās Nīderlandes pārtikas un patēriņa produktu drošuma iestādes (*The Netherlands Food and Consumer Product Safety Authority*) iniciētajā starptautiskā projektā “*European Tattoo Ink Enforcement Project*” (norisinājās 2023./2024.gadā), kurā piedalījās 14 Eiropas Savienības dalībvalstis (Austrija, Beļģija, Dānija, Francija, Īrija, Latvija, Lietuva, Lihtenšteina, Nīderlande, Slovēnija, Spānija, Ungārija, Vācija un Zviedrija).

Kopā projektā laboratoriskajai testēšanai tika izraudzīti 54 TL un permanentā grima (*permanent make-up* (PMU)) pigmentu paraugi no 26 zīmoliem – melnā toņa 28 TL, baltā toņa 1 TL, dzeltenā toņa 1 TL, sarkanā toņa 11TL, zaļā toņa 8 TL, zilā toņa 5 TL.

Visi tetovēšanas līdzekļi tika laboratoriski testēti uz šādiem parametriem – policikliskie aromātiskie oglekļa hidrokarbonāti (18 parametri), primārie aromātiskie amīni (26 parametri), smagie metāli (15 parametri), gaistošie organiskie savienojumi (30 parametri), konservanti (18 parametri), mikroorganismi (1 parametrs), pelējumu sēnes (1 parametrs) un marķējums (7 parametri).

“*European Tattoo Ink Enforcement Project*” laboratorisko testu rezultātā **attiecībā uz visiem testētajiem parametriem (116) par atbilstošiem tika atzīti 15 no 52 testētajiem produktiem** – *World Famous Tattoo Ink Obsidian Black Outlining Ink*, *World Famous Tattoo Ink Dark Blue 2V2*, *KuroSumi Tattoo Ink Outlining (black)*, *KuroSumi Tattoo Ink Tulip Orange (red spectrum)*, *Icolor*

BLACK star, Perma Blend Luxe Black Umber, Killer Black Powerful black, Killer Black Extra light shading, Quantum(Gold Label) Pickle Juice, Premier Products Grey Star 1, Premier Products Turbo Black, Eclipse Total Eclipse, Nouveau Contour Black 100, Nouveau Contour Classic Red 700, PhiBrows SUPE Black. Starptautiskā projekta ziņojums pieejams angļu valodā <https://english.nvwa.nl/topics/tattoo/supervision-of-tattoo-inks-and-dyes> .

Seminārs ar prezentāciju ieinteresētajām pusēm

Tetovēšanas pakalpojumu sniedzēji tiešsaistes seminārā 2024. gada 13.novembrī informēti par 2024. gada tetovēšanas līdzekļu tematisko kontroļu rezultātiem, konstatētām sistēmiskām problēmām, nepieciešamajiem uzlabojumiem tetovēšanas līdzekļiem izvirzīto prasību ievērošanā.

Semināra video ieraksts publicēts Veselības inspekcijas tīmekļa vietnē

<https://www.vi.gov.lv/lv/2024-gada-veiktas-tetovesanas-lidzeklu-tematiskas-kontroles-rezultati> .

Semināra saturs:

- Higiēnas prasības tetovēšanas pakalpojumu sniegšanā
- Tematisko kontroļu rezultāti
- Kur meklēt nepieciešamo informāciju?
- Kam pievērst uzmanību?

Veselības inspekcijas tīmekļa vietnē publicēts tematisko kontroļu rezultātu apraksts:

Sadaļā “**Ķīmiskās vielas un maisījumi**” publicēti rezultāti par tetovēšanas līdzekļiem kā ķīmisku maisījumu <https://www.vi.gov.lv/lv/2024-gada-veiktas-tetovesanas-lidzeklu-tematiskas-kontroles-rezultati>